

ISSN 2181-8258

DOI prefiksi:10.69691

IF-9,347

Journal THE LIGHT OF CIVILIZATION

Scientific, socio-philosophical, cultural and educational, literary and artistic magazine

TAMADDUN NURI

Ilmiy, ijtimoiy-falsafiy, madaniy-ma'rifiy, adabiy-badiiy jurnal

1 (64)

2025

TAMADDUN NURI jurnali

Ilmiy, ijtimoiy-falsafiy, madaniy-ma'rifiy,
adabiy-badiiy jurnal

MUASSISLAR: Beruniy tuman hokimligi

"Tafakkur-tamaddun" OOO

"Beruniy avlodlari" jamoat fondi

HAMKORLARIMIZ:

O'zRFA Qoraqalpog'iston bo'limi

Qoraqalpoq davlat universiteti

Urganch davlat universiteti

TAHRIR HAY'ATI:

BOSH MUHARRIR:

Munavvara KURBANBAYEVA

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Anvar ALLAMBERGENOV

BO'LIM MUHARRIRI:

Muqaddas KURBANBAYEVA

Akmal SAIDOV, y.f.d., prof., akad.

Qahramon QURONBOYEV, s.f.d., prof.

Mehmet Munir Dadaoglu, phil.sc.d., prof. (Turkiya)

Roman GOPAL, fil.f.f.d (PhD) (Hindiston)

Azizulloh AROL, fil.f.f.d (PhD) (AQSh)

Almagul BAYRIYEVA, s.f.d., (DSc)

Zuhra REYMOVA, y.f.d., (DSc)

Karlig'ash UMAROVA, y.f.d., (DSc)

Xəlil İsmayıl oğlu İsmayilov, t. f.d, prof. (Ozarbayjon)

Anvar ABDULLAYEV, t.f.f.d, dots.

Makset KARLIBAYEV, t.f.d., k.i.x.

Kozimbek TUXTABEKOV, t.f.d., (PhD)

Umid BEKMUHAMMAD, t.f.d., (PhD), k.i.x.

Konul Bunyadzoda, fəlsəfə fanlari doktoru,

(AMEA) müxbir üzvü (Ozarbayjon)

Baxtiyor KARIMOV, fal.f.d., prof.

Marat NIYOZIMBETOV, fal.f.d.

Alima BERDIMURODOVA, fal.f.d.

Zarifboy DO'SIMOV, fil.f.d., prof.

Olmos ULVI Binnatova, f.f.d., prof. (Ozarbayjon)

Nasibullina Nurida Shaydullovna, fil.f.n. (Rossiya Federatsiyasi)

Sayyora SAMANDAROVA, fil. f.n, dotsent

Bekposhsha RAXIMOVA, fil.f.n, dots (PhD)

Azamat PRIMOV, fil.f.n, dots (PhD)

Vahob RAHMONOV, f.f.n., dots

Farrux Abbas oglu Rustamov, p.f.d, prof. (Ozarbayjon)

Qozoqboy YO'LDOSHEV, p.f.d., prof.

Safo MATJONOV, p.f.d., prof.

Qaxramon IBADULLAYEV, p.f.d., (DSc)

Masharib ABDULLAYEV, s.f.f.d., (PhD), k.i.x.

Nilufar KOSHANOVA, ped.f.f.d., (PhD)

Odilbek RADJAPOV, fal.f.f.d., (PhD)

Rana Hamid qızı Qadirova, psixol.f.d., prof. (Ozarbayjon)

Nargis ATABAYEVA, psixol.f.d., (DSc)

Dilafuz QARSHIYEVA, psixol.f.d., (DSc)

JAMOATCHILIK KENGASHI:

Sirojiddin SAYYID

Muhammad ALI

Kengesboy KARIMOV

Iqbol MIRZO

Qurbon SHONIYOZOV

O'rozboy ABDURAHMONOV

Murotboy JUMANOV

Adabiy maslahatchi:

Guliston MATYOQUBOVA

Rassom:

Alibek ABDURAHMONOV

Sahifalovchi-bezovchi: G'iyosiddin O'NAROV

Manzirimiz: Qoraqalpog'iston Respublikasi,
Beruniy tumani.

Web-sayt: <https://jurnal.tamaddunnuri.uz>

e-mail: tamaddunnuri1@gmail.com.

Telegram kanali: <https://t.me/tamaddunnuri>

Tel.: (+99888) 036 00 55, (+99897) 355 75 40.

Qog'oz bichimi 60x84 ¼. Nashriyot hisob tabog'i 6,5.

Indeks – 960. ISSN 2181-8258. "ADAD PLYUS" MCHJ

bosmaxonasida chop etildi. Adadi 300 dona.

Bosishga 2025-yil 28-yanvarda ruxsat etildi.

Toshkent shahri, Chilonzor ko'chasi, 28-uy. 2025-yil, 1-son (64).

Ushbu son "Tamaddun nuri" jurnali tahririyatining

kompyuterida sahifalandi. Buyurtma №28.

Jurnaldan ko'chirib bosilganda "Tamaddun nuri" dan olindi deb

izohlanishi shart. Matn hamda reklamalardagi ma'lumotlarning

to'g'riligi uchun mualliflar mas'uldir. Tahririyatga kelgan

qo'lyozmalar tahrirlanadi, taqriz qilinmaydi va muallifga

qaytarilmaydi.

"Tamaddun nuri" jurnali Google Scholar

bazasida indekslanadi. Bu esa jurnalning ilmiy nufuzini oshirish va mualliflarning ilmiy ishlarini keng miqyosda targ'ib qilishga yordam beradi. Google Scholar orqali tadqiqotchilar va olimlar "Tamaddun nuri" jurnalida chop etilgan maqolalarni qidirib topish va ularga havola berish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Tahririyat Crossref DOI ning rasmiy a'zosi hisoblanadi va 10.69691 DOI prefiksiga ega. Har bir nashr va ilmiy maqolaga individual Crossref DOI raqami beriladi.

10.69691 DOI

ISSN-2181-8258

Impakt faktor-9.347

SLIB.UZ

BIZNI UTIMOIY TARMOQLARDA QUIYDAGI MANZILLARDA KUZATING:

Journal THE LIGHT OF CIVILIZATION

Scientific, socio-philosophical, cultural and educational, literary and artistic magazine

Founders: Beruniy District Municipality

"Tafakkur-tamaddun" OOO

Public Foundation "Descendants of Berunius"

Our colleagues: Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan Karakalpakstan division

Karakalpak State University

Urgench State University

EDITORIAL BOARD:

EDITOR-IN-CHIEF:

Munavvara KURBANBAEVA

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Anvar ALLAMBERGENOV

SECTION EDITOR:

Mukaddas KURBANBAEVA

Akmal SAIDOV, y.sc.d., prof., Acad.

Qakhraman QURANBAYEV, s.sc.d., prof.

Mehmet Munir Dadaoglu, phil.sc.d., prof. (Turkiya)

Roman GOPAL, phil.sc.n. (PhD) (India)

Azizulloh AROL, phil.sc.n. (PhD) (USA)

Almagul BAYRIEVA, s.sc.d., (DSc)

Zuhra REYMOVA, y.sc.d., (DSc)

Karligash UMAROVA, y.sc.d., (DSc)

Xəlil İsmayıl oğlu İsmayılov, ist. sc.d, prof. (Ozarbayjon)

Anvar ABDULLAEV, ist.sc.d, dots.

Makset KARLIBAEV, t.f.d., k.i.x.

Kazimbek TUKHTABEKOV, t.f.d., (PhD)

Umid BEKMUHAMMAD, t.f.d., (PhD), k.i.x.

Konul Bunyadzoda, Doctor of Philosophy,

Azerbaijan National Academy of Sciences

(AMEA) Corresponding Member (Ozarbayjon)

Bakhtiyar KARIMOV, phil.sc.d., prof.

Marat NIYOZIMBETOV, phil.sc.d.

Alima BERDIMURODOVA, phil.sc.d.

Zarifboy DOSIMOV, Phil.sc.d., prof.

Olmos ULVI Binnatova, f.sc.d., prof. (Ozarbayjon)

Nasibullina Nurida Shaydullovna, can. of phil (Rossiya)

Daniyor YULDASHEV, Phil.sc.d (DSc)

Sayyora SAMANDAROVA, associate professor, can.of phil.

Bekposhsha RAKHIMOVA, can. of phil.sc, dots (PhD)

Azamat PRIMOV, can. of phil.sc, dots (PhD)

Vahab Rakhmonov, f.sc.n., dots.

Farrux Abbas oglu Rüstamov, p.sc.d, prof. (Ozarbayjon)

Kazakboy YOLDASHEV, p.sc.d., prof.

Safo MATJONOV, p.sc.d., prof.

Qakhraman IBADULLAEV, p.sc.d., (DSc)

Masharib ABDULLAEV, of art.sc.c., (PhD), k.i.x.

Nilufar KOSHANOVA, ped.f.f.d., (PhD)

Odilbek RADJPOV, phil.sc..d., (PhD)

Rana Hamid qızı Qadirova, Psychol.sc.d., prof.(Ozarbayjon)

Nargis ATABAEVA, Psychol.sc.d., (DSc)

Dilafroz QARSHIEVA, Psychol.scd., (DSc)

FOLLOW US ON SOCIAL MEDIA BELOW:

COMMUNITY COUNCIL:

Sirojiddin SAYID

Muhammad Ali

Kengesboy KARIMOV

Iqbal MIRZA

Kurban SHONIAZOV

Orozboy ABDURAHMANOV

Muratboy JUMANOV

Literary Advisor:

Gulistan MATYOQUBOVA

Painter:

Alibek ABDURAHMANOV

Page editor:

Ghiyaziddin O'NAROV

Our address: Republic of Karakalpakstan, Beruni district.

Website: <https://tamaddunnuri.uz>

e-mail: tamaddunnuri1@gmail.com.

Telegram channel: <https://t.me/tamaddunnuri>

Phone: (+99888) 036 00 55, (+99897) 355 75 40.

The editorial board is an official member of Crossref DOI and has the prefix 10.69691 DOI. Each publication and scientific article is assigned an individual Crossref DOI number.

Paper size 60x84 1/4. Publisher's scoreboard 6.5. The index is 960.

It was published in the printing house of "ADAD PLUS" LLC. The number is 300 pieces.

Chilonzor street, 28, Tashkent city. 2025, No.1 (64).

This issue was paged on the computer of "Tamaddun Nuri" editorial office. Order #28. When copying from the magazine, it must be noted that it was taken from "Tamaddun Nuri". The authors are responsible for the accuracy of the information in the text and advertisements. Manuscripts received by the editors will be edited, not reviewed, and not returned to the author.

"Tamaddun nuri " magazine is indexed in the Google Scholar base. This helps to increase the scientific prestige of the Journal and to promote the scientific work of the authors on a large scale. Through Google Scholar, researchers and scientists will be able to search and link articles published in the Journal "Tamaddun nuri".

Crossref

Crossref DOI-10.69691

ISSN-2181-8258

Impakt faktor-9.347

SLIB.UZ

MUNDARIJA

07.00.00 - "TARIX"

Komolov Dilshod Pulatovich. Turkistonda jadidlar tomonidan odil sudlov idoralarini tashkil etish borasidagi harakatlar.....	9
Komolov Dilshod Pulatovich, Qlichov Farxod Pozilovich. O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyaviy sudining tashkil etilishi tarixiga bir nazar..	43
Saparbayev Bunyodbek Xurrambek o'g'li. Muhammad Rahimxon I davrida (1806-1825) Xiva davlati va Rossiya munosabatlarida "Rus qullari masalasi"	90
Matyakubov Ikrom Botirovich. Manjurlarning ichki Xitoyga bostirib kirishi va Li Zi Cheng (李自成)ning Ching(Qing 清)ga qarshi kurashining tarixiy-metodologik asoslari.....	104
Kenjayev Bunyod Baxtiyor o'g'li. 1920-yillarda Xorazmda tarix fanlaridan iborat ijtimoiy fanlar darsliklarining yaratilishi.....	109
Ismailov Ulug'bek Saparboy o'g'li. Qadimgi davr sivilizatsion jarayonlarida ekologik omillar ta'sirini o'rganish usullari.....	113
Matyakubov Xamdani Xamidjanovich. Kaltaminor madaniyatining xo'jalik sohalariga oid ilmiy qarashlar tahlili.....	118
Babajanova Nilufar Alisherovna. Xorazm hududida temir davri geografik holati, aholi joylashishi hududiy chegaralari kartografiyasiga doir ba'zi mulohazalar.....	162
Садыкова Рената Шамильевна. Внутриполитические изменения Индии и Пакистана как факторы, влияющие на конфликт 1947-1965 годов.....	200
Yusupov Shakir Xaitbayevich. Amir Temur va Temuriylar davrida Xorazmdagi shaharsozlik madaniyatining taraqqiyoti.....	231
Дадажонова Наргиза Давлатбек қизи. Иккинчи жаҳон уруши йилларида Ўзбекистон ССРни электрлаштириш тарихига доир.....	245
Ruzikulova Maftunaxon Yuldasheva. Markaziy Farg'ona irrigatsiyasi tarixi (1950-1991-yillar).....	280
Маткаримова Садоқат Мақсудовна. Ферузоннинг ҳаёти ва тараққийпарварлик фаолияти.....	297
Komilov Oybek Kamilovich. O'zbekiston SSRda sug'orish tizimi tarixi (1950-1990-yillar).....	313
Алихожиев Муҳаммаджон Одилжон ўғли. Эпидемияларга қарши кураш тарихидан.....	325
Саидусманов Баҳром Абдуганиевич. Тошкент вилоятида автомобиль транспорти тизимининг йўлга қўйилиш тарихи (1945-1990).....	337
Yakubov Husniddin Muxitdinovich. Karfagen – qadimgi dunyoning buyuk shahri.....	340

09.00.00 - "FALSAFA"

Zulfugarov Vusal Rahmon o'g'li. Falsafa-fan aloqalari: fanlararo yondashuv kontekstida epistemologik tahlil.....	13
Davletov Jamshid Bekmatovich. Yangi davr aksiologiyasida inson qadriyatlarining transformatsiyasi va uning ijtimoiy ahamiyati.....	21
Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich. Go'zallik va axloqiy qadriyatlarning madaniy va ijtimoiy nuqtai nazardan o'zgarishi.....	68
Yuldasheva Matluba Munavarovna. Milliy mafkura jamiyatni modernizatsiyalashda innovatsion rivojlanishni milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirishdagi strategik maqsadi.....	138
Рўзиев Мақсуд Ўринович. Абулҳасан Бахманёр ва унинг мактаби давомчилари.....	172
Асрарова Мухаббат Усманджоновна. М.Н. Болтаев илмий меросида тасаввуфга муносабат.....	176
Tashmetov Tuxtasin Xudayberganovich. Zararli g'oyalarning destruktiv va g'ayrinsoniy xususiyatlari.....	191
Ja'farov Ibrohimjon Xolmuhammad o'g'li. Globallashuv davrida milliy o'zlikni saqlash va ma'naviy qadriyatlar himoyasi.....	210
Nomozov Xurshid Shavkat o'g'li. Ommaviy axborot vositalarining ijtimoiy funksiyasi.....	253
Ахатов Лутфилло Караматуллоевич, Мирахмедова Шохид Нусратиллоевна. Ҳазрат Навоий асарларида тасаввуф ва комил инсон ғояси.....	271
Djurayev G'olib Abdurasulovich. Fransuz ekzistensializmining vujudga kelishidagi ijtimoiy-falsafiy muhit.....	274
Ro'zmetov Ro'zmat Botirovich. Sun'iy intellekt jamiyat uchun ijtimoiy xavfmi yoki ijobiy hodisa.....	288
Komilov Abror Quvondiqovich. Axloq va gender tushunchalarining falsafiy ta'rif va tasniflari.....	293
Aliyev Nozimjon Nurullajon o'g'li. Yangi davr falsafasida texnologik taraqqiyot va ekologik muvozanat masalasining ijtimoiy-falsafiy tahlili.....	309
Imamova Umida Ismoil qizi. Jamiyatda axborot xavfsizligini ta'minlashning ma'naviy omillari.....	334

KARFAGEN – QADIMGI DUNYONING BUYUK SHAHRI

Yakubov Husniddin Muxitdinovich, CHDPU “Fakultetlararo ijtimoiy fanlar” kafedrası o‘qituvchisi

КАРФАГЕН – ВЕЛИКИЙ ГОРОД ДРЕВНЕГО МИРА

Якубов Хусниддин Мухитдинович, преподаватель межфакультетной кафедры общественных наук ЧГПУ

CARTHAGE – THE GREAT CITY OF THE ANCIENT WORLD

Yakubov Husniddin Mukhitdinovich, teacher of the Department of “Interfaculty Social Sciences” of the State Pedagogical University

<https://orcid.org/0009-0009-7236-3728>

e-mail:
husniddinyakubov10@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolamizda qadimgi dunyo tarixida o‘z o‘rniga ega bo‘lgan Karfagen shahrining bunyod etilishi, uning O‘rta Yer dengizi havzasida tutgan o‘rni haqida qimmatli ma‘lumotlar aks ettirilgan.

Kalit so‘zlar: Karfagen, Rim, Finikiya, O‘rta Yer dengizi, Tir, Afrika, Tunis, Utika, xristian dini, magistrat – suffetlar, koloniya.

Abstract: This article reflects valuable information about the founding of the city of Carthage, which had its place in the history of the ancient world, and its role in the Mediterranean basin.

Key words: Carthage, Rome, Phoenicia, Mediterranean Sea, Tyre, Africa, Tunisia, Utica, Christianity, magistrates - suffets, colony.

Аннотация: В статье представлена ценная информация об основании города Карфагена, сыгравшего важную роль в истории Древнего мира, и его роли в бассейне Средиземного моря.

Ключевые слова: Карфаген, Рим, Финикия, Средиземное море, Тир, Африка, Тунис, Утика, христианство, магистраты - суффеты, колония.

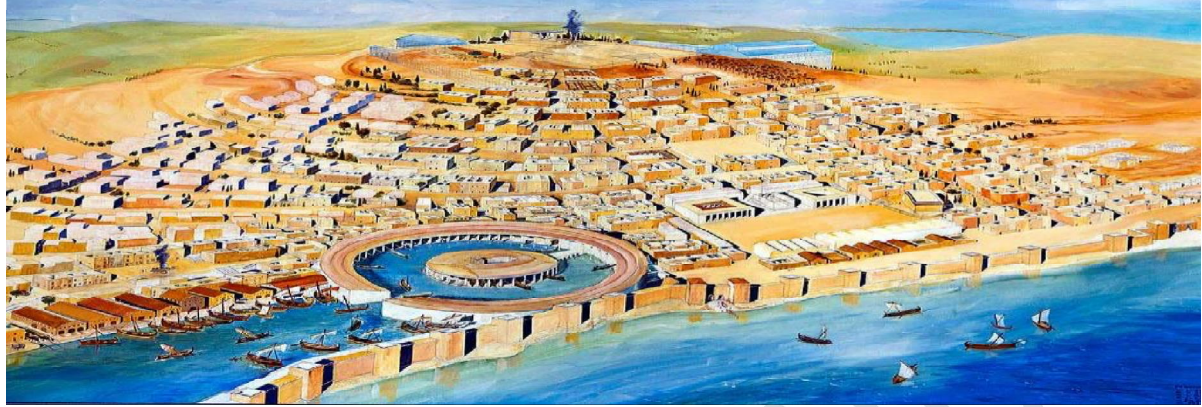
KIRISH. Karfagen shahri qadimgi dunyoning eng mashhur koloniya shaharlaridan biri edi. Karfagen shahrining qadimgi O‘rtayer dengizi havzasida mavqeyi baland edi. Bu shahar qadimgi dunyoning eng muhim savdo markazlaridan biri bo‘lib, mashhurlikda qadimgi Rim shahri bilan ham bellasha olgan.

Karfagenga er.avv. IX asrda Finikiya kolonistlari tomonidan asos solingan. Karfagen shahriga asos solgan Finikiyaliklar Arabiston yarim oroli, Ofir, Ispaniyaning Atlantika qirg‘oqlarigacha bo‘lgan yurtlarini kezishgan. Yunonlar kabi Finikiyaliklar ham O‘rta Yer dengizi qirg‘oqlarini mustamlakaga aylantirish uchun faol harakatlar olib boorish-

gan. Eng avvalo ularning maqsadlari oltinga boy Fasos va kumushga boy Ispaniya bo‘lgan. Ispaniyada ular Gadirga asos solishgan. Rimliklar uni Gades deb ham atashgan. Ispaniya qirg‘oqlariga olib boruvchi yo‘llarda tayanch manzilgohlar barpo etganlar. Shunday manzilgohlardan biri Utika deb nomlangan. Bunday ishlar Finikiya, Tir shahar davlati tomonidan amalga oshirilgan, mustamlakalarga ta’siri juda kuchli bo‘lgan, masalan Utika boj to‘lashdan bosh tortganda, Tirdan harbiy kuchlar yetib kelgan. Karfagen Tirda kohin Mel’kat Axerbshoh Pigmalionga qarshi qo‘zg‘olon ko‘tardi. Ammo omadsizlikka uchradi va qatl qilindi. Uning bevasi va shoh Pigmalionning onasi Elissa o‘ziga sodiq

mulozimlari bilan Tirdan qochadi. Ular Afrikada Karfagenga asos soladilar. Taxminan er. avv. 825-823-yillarda, shuning uchun asos solingan kundan boshlab Karfagenliklar Tirga bo'ysunishmagan, ammo ular ona vatani bilan madaniy aloqalari

borligini doim sezishgan. Karfagen nomi (finikiycha Kartxadasht) "yangi shahar" ma'nosini anglatadi. Boshqa Karfagenlar ham mavjud bo'lgan. Ular Ispaniya (hozirgi Kartaxena) va Kipr orolida joylashgan.

1-rasm. Karfagen shahri

Finikiyaliklar yunon savdosi rivojlanishidan oldin O'rta Yer dengizida xo'jayinlik qilishgan Tir va Sidon shaharlarning savdogarlari ushbu dengizning barcha orol va sohillarida qishloqlar barpo etishgan, qip-qizil chig'anoqlarni tutishgan, metallarga boy yerlarda konlar ochishgan, yarim yovvoyi tub aholi bilan ayirboshlash savdolarini olib borishgan. Ma'lumotlarga ko'ra ichki nizolar sababli boy fuqarolarning bir qismi Tirni tark etishgan va Afrika sohilining Sitsiliya hududiga joylashgan, keyinchalik Karfagenga asos solishgan. "Yangi shahar" yerlarining hosildorligi savdo uchun qulay bo'lgan, aholisining ishbilarmonligi savodliligi sababli tez orada katta qudratga ega bo'ldi va Tirdan boy va kuchli shaharga aylandi. Piyoda askarlar Numidiya otliq qo'shini va Karfagenliklarning uncha katta bo'lmagan otryadi bilan jangovar qo'shin tuzdilar. Karfagenlik sarkardalar Afrikada ham, dengizda ham, begona yerlarda ham yaxshi jang qilishardi. Ammo Karfagenning ochko'z savdogarlari Afrikaning dehqon va cho'pon aholisini siqib qo'yishgandi, bu holat ularning g'azabini keltirar va o'ch olish maqsadidagi bir qancha xavfli qo'zg'olonlarga sabab bo'lardi. Qudratli davlatga aylangan Karfagen o'zidan oldin barpo etilgan Finikiya mustamlakalarini: Gippon, Gadrumeg, Katta Leptida, Kichik Leptida, Faj va boshqa shaharlarni osonlik bilan qo'lga kiritdilar. Ular mag'lubiyatni tan olishga majbur bo'lishdi va Karfagenga boj to'lay boshlashdi, ba'zilar ixtiyoriy bo'ysunishdi, ba'zilar kuch bilan bo'ysundirildi.

Faqat Utika bir muncha mustaqilligini saqlab qoldi. Afrikaning Finikiyaga tegishli shaharlari Karfagenga qo'shib berildi va juda katta o'lpon to'lashardi, uning o'rniga ular Karfagen saltanatidan o'zlariga yer-mulk olishlari mumkin bo'lgan.

Antik dunyo shaharlari bilan solishtirilganda, Karfagenda topilmalar uncha ko'p emas, chunki er. avv. 146-yilda rimliklar shaharni vayron etishdi. O'sha joyda er. avv. 44-yilda asos solingan Rim Karfagenida esa jadal sur'atlar bilan qurilish ishlari olib borilmoqda edi. Antik mualliflarning juda oz ma'lumotlari va ularning noaniq topografik ko'rsatmalariga asoslangan holda shuni bilamizki, Karfagen shahri uzunligi 30 kmga yaqin baqquvvat devorlar bilan o'ralgan. Aholisining soni noma'lum bo'lib, qal'alar kuchli mustahkamlangan. Shaharda bozor maydoni kengash binosi, sud va ibodatxonalar mavjud bo'lgan. Migara deb atalmish kvartalda juda ko'p tomorqalar, mevali bog'lar, kanallar bo'lgan. Kemalar tor yo'l orqali shahar sohillariga kirishgan. Yuklarni ortishi va tushirishi uchun sohilga birvarakayiga 20 tagacha kemani olib chiqishi mumkin bo'lgan. Qadimiy kemalarni imkon qadar quruqlikda ushlab turishgan. Yangi Karfagen betakror me'morchilik va go'zal ibodatxonalari bilan mashhur bo'lgan. Bugungi kunda shahar haqida Tunisdan 35 km uzoqlikdagi xarobalar so'zlaydi. Tunis shahri arablar tomonidan Karfagen xarobalari toshlaridan yasalgan degan taxmin ham bor. Me'morchilik haykallari bizni Rim saltanati davrlariga ya'ni er. avv. I asrga, ba'zilar esa hatto er. avv. VII asrlarga yetaklaydi.

2-rasm. Qadimgi Karfagen shahrida qurilgan amfiteatr

Bu xarobalarning eng qiziqarlisi Rim amfiteatri hisoblanadi. Bu mahobatli beshinchi darajali bino besh ming tomoshabinni sig'dira olgan.

Karfagen xarobalari Tunis arxeologik diqqatga sazovor joylarining yagonasi emas. Shuni qo'shimcha qilish mumkinki, Karfagen YUNESKOning Tunisdagi umumjahon meros obyektlaridan biri.

Karfagen o'z savdo yo'lini yaratib oldi (u asosan metallarni olib kirish bilan shug'ullangan) va uni beqiyos darajaga olib chiqdi. U savdo qudratini kuchli flot va yollanma qo'shin vositasi orqali mustahkamlardi. Karfagen savdogarlari doim yangi bozorlarni izlashgan. Er.avv. 480-yillarda dengizchi Gimilkon qalayga boy Britaniyaning Kornuolasi qirg'oqlaridan o'tadi. 30 yildan so'ng esa, Karfagen oilasidan Gannon 60 kemada joylashgan 30 000 erkak va ayoldan iborat ekspeditsiyani boshqargan[2].

Karfagen davlatining tuzilishini Sparta va Rim tuzilishiga qiyoslash mumkun. Hokimiyat bunda kengashga tegishli bo'lgan. Kengash moliya va tashqi siyosat bo'lib, urush va tinchlik e'lon qilish hamda urush masalalari bilan shug'ullangan ijro hokimiyati 2 ta qo'lda bo'lgan. Magistrat – suffetlar deb atashgan, ularning vazifalari fuqarolarning majburiyatlari va qo'shinni ham nazorat qilishgan. Armiya qo'mondoni bilan birgalikda ular ham xalq yig'ilishida saylangan. Xuddi shu lavozim Karfagen hukmronligi ostida bo'lgan shaharlarda ham ta'sis etilgan. Ko'plab zodagonlar katta qishloq xo'jaligi yer-mulkariga ega bo'lishsa ham yerga egalik qilish yuqori ijtimoiy mavqega ega bo'lishning yagona asosi hisoblanmagan.

Xristian dini Karfagenga II asr o'rtalarida kirib keladi va tezda shaharga yoyiladi. V asrda Rim saltanati tushkun ahvoli Karfagenga ham ta'sir qildi. 439-yili shahar vandallar tomonidan bosib olinib vayron qilindi. Shaharni 100 yildan so'ng vizantiyaliklar bosib olishi vaqtinchalik yakuniy inqirozni tugatib turdi. 698-yilda shaharni arablar bosib olishdi. Qadimgi Karfagen bugungi kunda Tunis shahri hududida joylashgan. Shahar har yili yuz minglab sayyohlarni o'ziga jalb etib kelmoqda. Saqlanib qolgan arxitektura yodgorliklari ham qadimda Karfagenning naqadar ulug'vor shahar bo'lganligidan dalolat berib turadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Шифман.И.Ш. Карфаген. С.Пб.Изд. С-Петербургского университета. 2006. -С.73
2. Древний Карфаген. - Русская историческая библиотека <http://rushist.com/index.php/weber-3/1565-drevnij-karfagen>.
3. В.В.Михайловский. Весна в Карфаген : согласие. Москва: 2003. Ст. 95-98.
4. Dilaram Nugmatullayevna Abdullayeva. Human gender potential and opportunities in new Uzbekistan.//Western European Journal of Historical Events and Social Science.Volume 2,Issue11.November, 2024. –P.123-128.
5. Koshanova N.M. Socio-philosophical analysis of the phenomenon of “cultural crash”//European Science Methodical Journal.- 2024.T.2.-№6.C.477-480.
6. Koshanova N.M. Zamonaviy jamiyatda intellektual madaniyatning rivojlanishi:muammo va imkoniyatlar//Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar.2023/12.-B.208-212.